

באהבה ובאמונה

להתקרב אל ה' באהבה ובאמונה

נכון לעכשיו

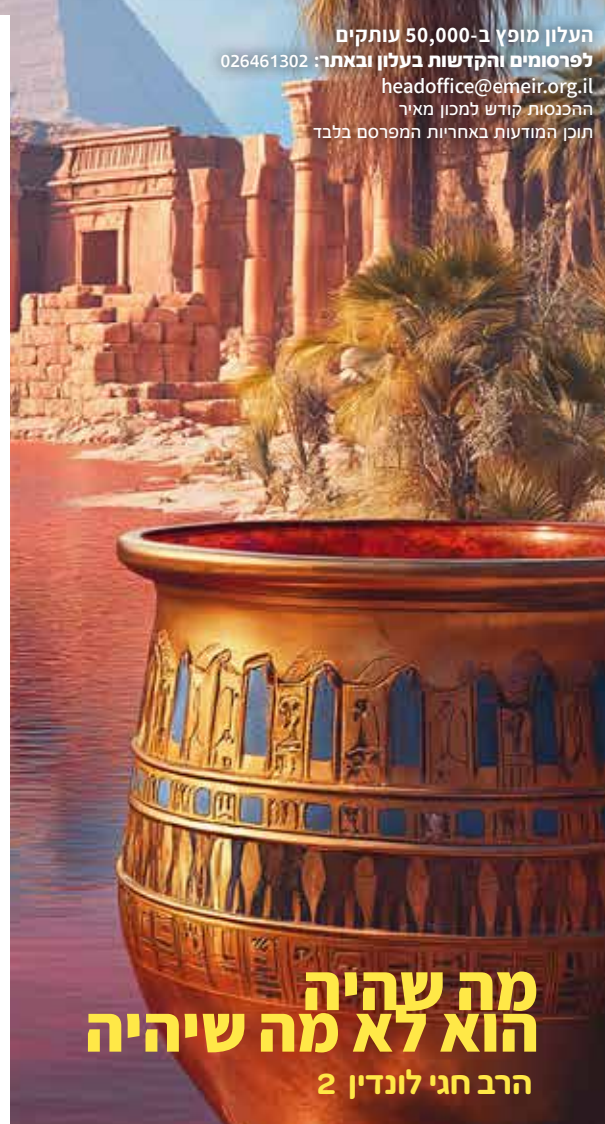
הרב דב ביגון ראש מכון מאיר

כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב

משנשלח משה רבינו בפעם הראשונה להוציא את בני ישראל ממצרים לא רק שאינו מושיע אותם אדרבא, פרעה מכביד את עולו עליהם וברוב צערו וכאבו הוא פונה לד' יתברך ואומר "למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני" (שמות ה כב). ובתגובה, השי"ת מדבר עמו משפט, ככתוב: "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ד' " (שמות ו ב) כפירוש רש"י - דיבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר "למה הרעותה לעם הזה" - היה לך ללמוד מהאבות, שלאבות הבטחתי את ארץ כנען ובחיייהם לא קיימתי את הבטחתי, ובכל זאת לא נחלשה אמונתם. "האבות היו בתכלית האמונה שאפילו לא היו פוגעים כל ימותם כי אם רעה, לא היתה אמונתם באלוקים ובהבטחותיו נחלשת" (ע' כוזרי מאמר שני ב). ובמקום להתקפל מהשליחות, מצוה השי"ת על משה לנחם את ישראל ולחזק את רוחם באומרו להם את ארבע לשונות הגאולה ככתוב: "לכן אמור לבני ישראל אני ד' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים. וידעתם כי אני ד' אלקים המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו-ז). אמנם בני ישראל באותו הדור "לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה אבל עם ישראל לדורותיו, במשך אלפי שנים בקוראם את ההגדה בליל הסדר, מתנחמים בארבע לשונות הגאולה - גם במצבים היותר קשים בגלות ובשואה, לא פסקו לקרוא את ההגדה ומתחזקים ברוחם ובאמונתם בסיימם אותה "כשנה הבאה בירושלים הבנויה".

נכון לעכשיו, בדורנו, דור התחיה וקיצוץ גלויות, עדיין ישנם סיכוכים וקשיים, שנראים על פניהם כנסיגה מתהליך הגאולה - כשם שהדברים היו במצרים, כגון המשבר הרוחני והמוסרי הפוקד חלקים מהציבור והנהגת המדינה, משבר המביא להחלשת מדינת ישראל מבחינה מדינית, ביטחונית וחברתית למרות הכל אל לנו להתקפל ולהתייאש ח"ו משליחותנו ההסטורית ולומר "למה הרעותה לעם הזה". עלינו להיות סובלנים בעלי אמונה ואורך רוח, במיוחד כאשר אנו רואים עין בעין כיצד מתקיימת ההבטחה האלוקית "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה, אני ד'" (שמות ו ט) ויתקיים בנו "כי לא יטוש ד' עמו ונחלתו לא יעזוב". בצפייה לניצחון ולישועה השלמה

ג'ר הנפץ ב'י"א

העלון מופץ ב-50,000 עותקים
לפרסומים והקדשות בעלון ובאתר: 026461302
headoffice@emeir.org.il
ההכנסות קודש למכון מאיר
תוכן המודעות באחריות המפרסם בלבד

מה שהיה הוא לא מה שיהיה

הרב חגי לונדין 2

שְׁאֵת בְּנֵי לֹא יִפְקִיר לְאָר

הרב ליאור לביא 4

מי אמר 'הנני' ולא קיבל?

הרב אמיר דומן 2

משפט, צדקה וג'לי מסכתא'

נתן קוטלר 5

אור של תקווה

הרב אשר בחובוט 2

דיבורי חול בשבת

הרב שלמה אבינר 8

ירושלם ומתנה

הרב יורם אליהו 3

תמרורי אזהרה בנישואין

אסתר אברהמי

6

שלבי הצמיחה

אורית דהן

זוגיות וחיון

בעמוד 7

לתרומות למכון מאיר:

בטלפון 02-6461328

באתר meirtv.com

או סרקו את הברקוד

- אלפי שיעורים
- קירוב רחוקים
- מאות תלמידים
- ערוץ ילדים
- אולפן גיור

היו שותפים

בהוספת יהדות באהבה!

האוויר ("שחין") והשמים ("ברד"). בפרשת בא מוכיח החקלאות ("אברה"), הקוסמוס ("חושך") ונפש האדם ("בכורות"). לעיתים אין מנוס משינוי טוטאלי. מה שהיה שוב לא יהיה. התמוטטות כל המערכות מבשרת על קריסתו של העולם הישן; עידן אלילי מוגשם שיעלם מן העולם, ויפנה מקום לעידן עתידי של חופש ותקווה. גם כיום כדאי להתכונן לשינויים משמעותיים בעולמנו לאחר המלחמה, ולא דווקא לרעה.

- כל אלה מתנפצים להם במהלך עשר המכות. פרשת וארא מראה לנו כיצד לצאת ממצרי העולם הטבעי. היציאה לחירות מהגבלות החומריות מלווה בקריסת שבע מערכות החיים של ארץ המצרים והמגבלות. המכות מערערות את יסוד החיים הבסיסי ("דם"), את היכולת לקפוץ ולדלג מעל הפגיעה ביסודות ("צפרדע"), את הקרקע שמתחת לרגלי האדם ("כינים"), את החייץ בין המרחב האנושי לבעלי החיים ("ערוב"), את הרכוש ותחושת הבעלות ("דבר") ואפילו את

פרשת וארא מלמדת אותנו על שבע המכות הראשונות ופרשת בא על שלוש האחרונות. על פי דעה אחת בחז"ל המכות התחילו בראש חודש שבט (כל מכה נמשכה שבוע שלם) עד י"ד ניסן. מכות מצרים הן שינוי מהותי של עולם הטבע - מלמעלה ועד למטה; מן הדם הנוזלי ועד נפשם של הבכורות. הרעיון של עשר המכות הוא שהעולם שלפני יציאת מצרים והעולם שאחרי יציאת מצרים - אינו אותו עולם. מה שהיה הוא לא מה שיהיה. סדרי הטבע, הקונספציות, השאננות

לחיות אמונה

הרב אמיר דומן עורך "ערוץ מאיר"

מי אמר 'הנני' ולא קיבל?

קרובי! פרוק מעליי משא זה! דבר אחר: עם כל הנביאים הפסיק מלדבר עמהם, אבל במשה לא הפסיק כל ימיו. תני רבי שמעון בן יוחאי: מהו משה משה? לשון חיבה, לשון זירוז. המשותף לכל הביאורים במדרש הוא תחושת הקרבה והייחוד הגמור שבין משה לשכינה. ובזוהר מוסיף שבכל הנביאים תחילתם הייתה חלקית, ודבוקתם במסירות בעבודת השם הביאה אותם למצב שלם וגדול יותר באחריתם. "אָבֵל מִשֵּׁה מִשֵּׁה, לֹא פָסִיק, בְּגִין דְּמִיּוֹמָא דְאַתְיִילִיד לֹא אַעֲדֵי מְנִיָּה שְׂכִינְתָּא" - מיום הולדתו לא זזה ממנו שכינה. משה "נולד לתפקידו" גם מעבר לבחירה החופשית הרגילה, לעומת גדולי ישראל שבחרו להתמסר לעם ישראל ולשליחות האלוהית בדורם, וזכו להשראה ולסייעתא דשמיא. גם אם איננו בבחינת "משה", נוכל ללמוד משאר הנביאים שהתשווקה לבוא "לעזרת ה' בגיבורים" היא המפתח למצוא את התפקיד האישי בתוך רצונו ה'.

אך בכל זאת, יש דבר שבהחלט נוכל ללמוד ממשה. כי אם נשים לב - יש עוד מישהו שיכול לקרוא לאדם - לכל אדם - בשמו, ללא "פסק", בחיבור מלא, מלידתו ובכל ימי חייו. מי? הוריו... ככל שנתחבר לשורשים שלנו, לאבות, למסורת, להורים שדרכם זכינו להיות חלק מעם ישראל, כך נמצא בתוכנו תעצמות חיים שיכינו אותנו לקבל אחריות, ולהבין את מקומו בפסיפס הדור והגאולה.

להדרכה ועצה: amirduman@gmail.com

גובה גלי השיטפון, ולצפות אל העתיד המזהיר המתנוצץ כבר כעת בנפש ילדיו.

זהו קיים עוד, כדוגמא, אצל מחנכים פורמליים ושאינם פורמליים, שרואים לא רק את המשימות הנערמות כהרים גבוהים ומקדירים את פני המציאות - כל כך הרבה בעיות יש לנוער - ועוד יהיו - אלא מצליחים להאמין ולזרוע כוחות חיים, בידיעה גמורה שאלו הם בירורים מצוינים והכרחיים לדור חדש שבונה מערך ומארג כוחות נפש ורוח, שיתאימו להילחם מלחמות השם, ולהכריע כל אויב ואורב בדרך העולה לירושלים הבנויה.

וכן הדבר במי שנשאם ליבם לבדוק את התאמתם למשימות הביטחון, או התרבות, או העסקים, או האומנות, או הפוליטיקה, או המדע. כל אלו יכולים להיות סולמות מוצבים ארצה שראשם מגיע השמימה, וכולנו יכולים להיות שלוחי ציבור ושלוחי שמים, מלאכי אלוקים, שעולים ויורדים בהם.

נקודה נוספת שיכולה להכשיר אותנו לקבלת שליחות, טמונה בקריאתו של הקב"ה: "משה משה! ויאמר: הנני". המדרש רבה (ורא) וגם הזוהר הקדוש (וירא) לא מוכיחים להתעלם בשום אופן מכך שהכפילות אצל משה שונה מכפוליות דומות אצל אברהם, יעקב, או שמואל. ככולם מופיע טעם "פסק" בין הקריאות ("ו"), מלבד כאן אצל משה רבנו. מהי משמעות הדבר?

"משה משה אין בו פסק, למה כן? משל לאדם שניתן עליו משא גדול, וקורא: 'פלוני פלוני!'

אירועי השבוע שהיה לנו אינם פשוטים לעיכול, מכמה סיבות. רבים בתוכנו שואלים ותוהים: מהו התפקיד ומהי המשימה המוטלים עלינו בשעה כזו, בתוך ההקשר המלא של התקופה, עם כל אתגריה? ואני מוצא את עצמי חוזר קצת אחורה, ושואל את עצמי שאלה מקדימה, עוד לפני 'מהי המשימה' - **מה יעשה אותי מתאים לקבל משימה ושליחות?** ומשום כך אני נמשך שוב אל משה רבנו במעמד הסנה, שהוא האב-טיפוס לקבלת שליחות בישראל, מאז ולדורות.

משה הוא איש של 'פכים קטנים', מצד אחד - הוא רועה-רואה את הגדי הקטן והצמא במצוקתו בתוך כל העדר. אך תכונה זו של שליטה בפרטי הפרטים אינה גורמת לו להחמיץ את הגדלות וההיקף האדיר: 'ויאמר משה: אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה - מדוע לא יבער הסנה?' לא 'המראה המוזר', 'המטריד', או אפילו 'המסקרן', אלא - הגדול. אולי זוהי תכונה חשובה ראשונה בנפש המבקשת את תפקידה: לא ללכת לאיבוד בשטף הפרטים, ולצפות תמיד מבעד אל עבר המכלול והאופק הרחוק והרחב - **לא לאבד את הרגישות לגודל ואת ההשתאות התמימה למולו.**

זה קיים, למשל, אצל הורים שטובעים בבלגן הפיזי והנפשי שמוותירים הילדים אחריהם במרוץ גדילתם המסחרר. ההורה המנוסה שמבקש לקבל באמת את שליחותו ותפקידו כהורה לילדיו בדור גאולה היסטורי, אך גם מלא באתגרים תרבותיים, יעשה כל שבידו כדי להחזיק את ראשו וליבו מעל

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

ישראל שכטר ז"ל

במלאת שבע עשרה שנים לפטירתו

מורה ומחנך במקוה ישראל ובתיכון יבנה בחולון מפקח ומחמ"ד במינהל לחינוך ההתיישבותי נלב"ע בשבת פרשת וארא כ"ז טבת תשס"ח

תנצב"ה
המשפחה

על הרגע שגרים לסמח"ט להתרגש עד דמעות ועל אחד השיעורים הגדולים שלימד אותנו מו"ר הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, שש שנים לפטירתו

שְׁאֵת בְּנֵי לֹא יִפְקִיר לְזָר

בראשון בערב, בו בזמן שהמדינה כולה המתינה בדריכות, בנשימה עצורה ובציפייה לחזרתן של אמילי, רומי ודורון הביתה, לחיק משפחותיהן, הייתי בעיצומה של נסיעה צפונה עם ידיד קרוב ששכל את בנו בפגיעת טרור רצחני לפני כמה שנים. רוצחי בנו, כך סיפר, משתחררים בעסקה הזאת. הוא המשיך לספר על התחושות הקשות שמלוות אותו לאורך היום, ועל כך שלהפתעתו, אף שהוא איננו רואה את עצמו כאדם רגשני ואף להפך, הוא מצא את עצמו, מרגע היוודע פרטי העסקה, עוצר לא פעם את דמעותיו. "אני יודע שזה יעבור לי, אבל זה מפתיע אותי שזה תופס אותי כל כך חזק". סיפור אחד. משפחה אחת שנושאת עימה את צער השתיקה.

הסיפור האישי הזה התחבר לי עם דבריה של איריס חיים בריאיון בגלי ישראל: "מרגישה כאילו אנחנו באיזה פסטיבל לא מותאם. בתור מישהי ששמחה ורוצה שכולם יחזרו, אסור לנו לשכוח - יש פה אזרחים שאיבדו את הילדים שלהם בכמויות. לא רק מי שנרצח בשבעה באוקטובר אלא גם אלו שנהרגו במלחמה הזאת, זה הורים שלא יראו את הילדים שלהם יותר. אז הכול בסדר, אפשר לשמוח אבל לא לשכוח איפה אנחנו נמצאים. חצי מדינה מאוד כועסת על ההסכם הזה, והחגיגה התקשורתית הזו - זה פוצע את הלב. קצת יותר רגישות, קצת יותר עדינות, עם כל השמחה צריך לזכור את מי שלא יחזור".

לדבריה של איריס חיים מצטרף כאמור כאבן של המשפחות ששכלו את בני משפחתן בידיהם המגואלות בדמים רבים של מי שיצאו לחופשי וישובו כמובן לעשות את מה שליכם הערל והאכזר חפץ לעשות יותר מכול.

הביטוי: "עַיִן בְּמַר בּוֹכָה וְלֵב שְׂמֵחַ" של המשורר רבי יהודה בן שמואל אבן עבאס, הפך בימים האלה למטבע לשון שרבים משתמשים בו. ונדמה כי גם החרוז החותם את הפיוט, הנאמר ביום הרת עולם, מזהדה בימים גורליים אלה בחלל העולם: "עוֹקֵד וְהַנְּעִיף וְהַמְּנַחֵם".

רגע בלתי ניתן לתיאור

בהמשך אותו הלילה, הועברה אליי הקלטה מרגשת של קרוב משפחתנו, תא"ל שלום אייזנר, המשמש סגן מפקד חטיבה במילואים ולוחם בעזה מתחילת המלחמה ועד לימים אלה ממש. שלום היה עם הכוחות שקיבלו את פניהן של החטופות משטח הרצועה. במהלך ההקלטה, קולו של שלום נסדק לא פעם, בזמן שדמעות חונקות את גרונו. ולמרות שאי אפשר להעביר במילים את הצליל והאווירה שבהם הדברים נאמרו, גם למילים שלו יש עוצמה ומשמעות גדולה בפני עצמן:

"חברים יקרים, אני עומד פה... (כאן מזכיר שלום עוד מפקדים שעומדים אתו) בדיוק הגיעו הרכבים של הצלב האדום ובו שלוש החטופות, עומדות על הרגליים... זה לא משנה מה דעתי ודעתכם על העסקה, רגע בלתי ניתן לתיאור. אתם לא מבינים

כמה הוא מרגש...". כמי שמכיר את שלום לא מעט שנים, אני יכול לשער מה דעתו על העסקה, ולכן דבריו מקבלים משנה תוקף, כשהוא עד ראייה ומשמש כוח מגן, באחד הרגעים המרגשים במלחמה הזאת ובהיסטוריה של מדינת ישראל. ושלוש ממשך:

"ליוונו את ההחלפה שלהם עם 'זיק' (סוג של מזל"ט צה"ל). בדרך הם נסעו (וכאן מזכיר שלום שמות של צירי תנועה מרכזיים בכינויים הצבאי); 'אפיון', 'פאנסוניק', 'שיפא', 'כיכר ההכרעה', 'נאפיס', שם עלו עם החטופות ויצאו דרך זיתון... וכל צומת, עם התרגשות גם עלו לי - סדי, יצהר, שאקורי, שאמינוב ויפתח (שמות לוחמים חברים) שהדרך עברה במקום נפילתם, וממש עכשיו לפני שתי דקות הם הגיעו לפה... ארבעה רכבים של הצלב האדום והחטופות עברו לידינו... אתם לא יודעים כמה זה מרגש... וואי וואי... וכמה חלק גדול יש לכל מי שבקבוצה הזאת לרגע הזה. ונמשיך עד אחרון החטופים ועד הניצחון המלא. אוהב אתכם ומתרגש איתכם..."

אור וחושך

אחד השיעורים הגדולים שלימד אותנו שוב ושוב מו"ר הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, הוא כיצד להתמודד עם מצבים שבהם אור וחושך משמשים בערבוביה. וכמו כדי לתת לנו כוחות, בימים כאלה של אור וחושך המשמשים יחד, גם פרשיות השבוע ובהן כל המאורעות הללו מתרגשים עלינו, מספרות בדיוק על מצבים שבהם נראה שסוף-כל-סוף הגאולה עולה על המסלול הנכון, ופתאום - נסיגה, רגרסיה, התדרדרות פתאומית בתהליך. ומה עושים במצבים כאלה? איך מתמודדים בלי להישבר? נתבונן בתהליך שמלמד אותנו משה רבנו.

בעקבות הטענות הקשות המוטחות בפני משה ואהרן על התדרדרות המצב מאז הגיעו לפרעה, פונה משה רבנו בטענות קשות לפני הקדוש ברוך הוא: "וַיִּשָׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר ה' לְמַה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמַה זֶה שָׁלַחְתָּנִי. מִנְּאֻז בָּאתִי אֶל פְּרַעֲה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ". הפרשה מסתיימת בעידוד אלוקי למשה רבנו לא להתיאש מהמצב הקשה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲתָה תֵרָאֵה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפְרַעֲה כִּי בְיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרֶצוֹ". נראה שבמילים האלה מסתיים המשבר, אבל הדרמה לא מסתיימת ברגע הזה.

נאמנות לשליחות

הרב אלישע מתאר את התהליך שמתפתח בתחילתה של פרשת וארא: "וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. נִאֲרָא אֶל אֲבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשָׂמִי ה' לֹא נִדְעָתִי לָהֶם" (ה, ב-ג).

"המדרש אומר כך: רוצה מידת הדין לפגוע במשה רבנו, ככה לא מדברים אל המלך. לכן כתוב וַיְדַבֵּר - לשון קשה, לכן כתוב אלוקים - מידת הדין. בחלק השני של הפסוק, אומר המדרש, מידת הרחמים מתערבת. למה? 'שבשביל צערם של ישראל דיבר

משה..."

כדי להסביר את עומק כוונת המדרש הביא הרב אלישע את דבריו המופלאים של החת"ם סופר: "אע"פ שדיבר אתו קשות, מכל מקום שכרו איתו ופעולתו לפניו. כי משה רבינו הבין וידע שלא נכון לדבר כן עם הקב"ה: למה הרעות... למה זה שלחתי ומאז באת... וראוי היה להיענש על זה".

וכך הסביר הרב אלישע את דבריו: "כלומר: כל מה שכתוב במדרש היה ידוע למשה רבינו, הוא ידע שלא נכון לדבר כך כלפי מעלה ואף ידע שהוא עלול לשלם על כך מחיר אישי ולהיענש על כך: '...אך להיותו מוסר גופו וגם נשמתו עבור ישראל להצלתם ולרחם עליהם - השליך נפשו מנגד והטיח דברים: מהי התוצאה של מעשה זה? מהו העונש? מהי התגובה האלוקית?"

כאן מפתיע אותנו שוב החת"ם סופר: "ובזכות זה זכה משה רבינו למה שלא זכו לו האבות, כי הם לא יכלו לעשות ככה כי לא עליהם ציבור לנהגם. על כן הם לא זכו כי אם לאספקלריה של אל שדי ומשה רבינו זכה לאספקלריה של אני ה'".

ומסביר הרב אלישע: "דווקא בגלל נאמנותו של משה רבינו לשליחות שהוטלה עליו, נאמנות שאינה משיירת שום חשבון אישי, נאמנות שבאה לידי ביטוי בשאלותיו הנוקבות - דווקא משום כך הוא זוכה להתגלות אלוקית, 'וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֲסַפְקְלֶינָה מֵאִירָה, מדרגה שאפילו האבות לא זכו להגיע אליה. 'וַאֲרָא אֶל אֲבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשָׂמִי ה' לֹא נִדְעָתִי לָהֶם..."

בלי חשבונות ובלי רווחים

המציאות המסובכת והמורכבת מובילה את משה רבנו לפעול במסירות נפש למען עם ישראל. הסיכון שהוא לוקח בדבריו הנוקבים כלפי מעלה הוא סיכון מחושב. לא מדובר על התפרצות רגשות בלהט הרגע אלא בתביעה כלפי שמיא שהסבל שישראל סובלים לא יכול להימשך. משה רבנו פועל לא למען עצמו אלא למען עמו, כרועה נאמן. והתביעה הזאת, במסירות נפש עצומה, מזכה את משה רבנו למדרגה שאפילו האבות הקדושים לא זכו לה!

מה היה אומר רבנו הרב אלישע זצ"ל בימים שכאלה? במצבים המורכבים והמסוככים שבהם אנו נמצאים כעת? אינני יודע. אך ברור לי שעל ליבו הרחב היו חקוקים גם דבריו של שלום אייזנר, גם דבריה של איריס חיים, גם הכאב על המחירים הנוראים של העסקה עם הגרועים שבאויבינו, גם זעקת המשפחות השכולות וגם השמחה על שיבתם של שבוינו.

אך בעיקר, כך נדמה לי, היה פועל ומבקש מכולנו לפעול במסירות נפש, כמשה רבנו בשעתו, למען עמו ולמען בניו. ללמד זכות, לגלות את המאחד והמחבר בינינו, לבקש גאולה ברחמים רבים, בלי חשבונות ובלי לחפש רווחים. להוציא מן השבי את הכוחות הכמוסים של האומה, השבויים לא פעם בידי תפיסות שטוחות וחיזיוניות.

ובכוח הזכות שישראל נלחמים במסירות נפש עד הניצחון המוחלט ולא מפקירים את בניהם ובנותיהם לזרים, כך גם יגלה הקדוש ברוך הוא רחמיו עלינו ויגלה לעיני כול "שְׁאֵת בְּנֵי לֹא יִפְקִיר לְזָר".

הַדָּף הַרְעִיּוּנִי

רעיונות מתוך הדף יומי

נתן קוטלר

משפט, צדקה וגלי מסכתא'

סנהדרין ו, ב

סוגייתנו מתייחסת לנאמר בשמואל ב': 'וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהִי יוֹד עֲשֵׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה לְכָל עַמּוֹ' (ח, טו). חז"ל שואלים "והלא כל מקום שיש משפט - אין צדקה, וצדקה - אין משפט!" (ו, ב). המושגים "משפט" ו"צדקה" לא תמיד משתלבים יחד ולכן כיצד ניתן להבין ששניהם נאמרו לגבי דוד המלך?

ישנן לכך תשובות מספר: רבי יהושע בן קרחה מסביר שמשפט שיש בו צדקה הוא "ביצוע", כלומר פשרה בין בעלי הדין. תנא קמא (שסבור שאסור לכצוע) מסביר שכאשר דוד פסק בדין שעני חייב לשלם, הוא "שילם לו מתוך ביתו". ואם כן "משפט לזה שהחזיר לו ממון וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו". אך רבי הסביר אחרת, כי לא נאמר "לעניים" אלא נאמר "לְכָל עַמּוֹ". "אלא רבי אומר: אף על פי שלא שילם מתוך ביתו זהו משפט וצדקה, משפט לזה, וצדקה לזה. משפט לזה - שהחזיר לו ממון, וצדקה לזה - שהוציא גזילה מתחת ידו". המהרש"א מסביר בחידושי אגדות: "ומלת צדקה הנאמרת כאן אינו ממש צדקה אלא שעשה עמו צדקה וטובה והשיבו מעון הגזילה".

בעל ה"פה מראה", רבי שמואל יפה אשכנזי (חי בקושטא לפני כ-500 שנה), שואל על ההסבר האחרון - אם מדובר "שהוציא גזילה תחת ידו" מה החידוש לגבי דוד והרי כל דיין דואג להוציא את הגזילה ולהשיב את הממון לבעליו! (יפה מראה ירושלמי סנהדרין א וגם בפרק ב, ב השאלה מובאת גם במהרש"א).

ה"פה מראה" משיב כמה תשובות - נעיין באחת מהן: "ויש לומר שהיו משפטים ישרים מאוד והיה מטעים דינו לבעלי דינין עד שהיו החייבים שמחים במשפטיו כאלו עשה עמהם צדק וחסד כמה שהשיב מעון".

טבעו של עולם שבעלי הדין היוצאים מבית

חֲפֵן הַבְּטָחוֹת

צפורה רוזנברג

והוצאתי את גופי
מתרדמת ובריחה

והצלתני את נפשי
משִׁקִיעָה עֲצוּבָה

וּגְאֵלְתִי אֶת רוּחִי
לְמַחֲזוֹת תִּקְוָה

וְלִקְחִתִּי זָבֵב חֶבֶל
לְמִשְׁךְ אוֹתִי מֵאֶבֶל

וּהִבַּאתִי אֶת יְשׁוּעִי
לְהוֹדוֹת עַל כָּל הַיָּשׁ

לְרֵאוֹת בְּמִתְרַחֵשׁ
סִימֹן נִחְמָה מִתְמַמֵּשׁ

לְחַלְחַל לְתוֹךְ קִרְבָּנוּ
שְׁרוּצִים פְּאֻבוֹתֵינוּ

לְזַמֵּם אֶת סוֹף שִׁירֵנוּ
בְּשִׁפְעַי "דִּי דִינִי".

לְהֶאֱמִין בְּבְטָחוֹן
לְשֹׂאף לְנִצְחוֹן

לְדַעַת שְׁלִקְצָה וְסוֹף
יֵשׁ הַבְּטָחָה וְחוֹף

גְּעֻגוּעִים לְטוֹב

הדין, אחד יוצא שמח שזכה בדין והשני יוצא עצוב שהפסיד בדין. אך לא כן בית דינו של דוד המלך. בדרכו המיוחדת, דוד המלך נימק את פסק הדין באופן שהתקבל על לבם של שני בעלי הדין ועל ידי כך גרם להם לקבל את פסק הדין בשמחה.

כיצד דוד הצליח לעשות זאת?

בגמרא בעירובין נאמר: "דוד דגלי מסכתא [דוד היה נוהג לברר את העניין מכל צדדיו] כתיב ביה 'וַיִּרְאֵיךָ יְרֵאוּנִי וַיִּשְׁמַחוּ' (תהלים קיט, עד)" (עירובין נג, א). הרב קוק מסביר שדוד ידע לגלות את גרעין הטוב בכל דעה והשקפה ולברר מנקודת המבט של השני את הסיבה שאוחזים בדעות והשקפות אלו. דוד הציל את גרעין הטוב הפנימי ולהפרידו מהדברים הרעים החיצוניים לו. בדרך זו דוד איפשר גם לאלו התומכים בדעות אלו להבין שעדיף להם להתנער מהרע ולדבוק רק בטוב. הרב קוק כותב 'וַיְהִי דָוִד לְכָל דָּרְכוֹ מִשְׁפִּיל שִׁמְשָׁכִים וּמְדַרְכִּים לְהוֹעִיל, לְהַכִּיר אֶת הַטוֹב בְּעֵצָם, וּלְהַשְׁמֵר מִכָּל רַע שִׁיֻּכַּל לְהִיּוֹת נִגְרָם גַּם בְּחִיפּוֹשׁ דֶּרֶךְ טוֹבָה וְעֵינִינִים טוֹבִים" (מאמרי הראיה א' 84-85).

נראה שדוד המלך התנהל בדרך זו גם בבית הדין, הוא הצליח להתהלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד והבין לעומק את הטענות של שני בעלי הדין. אפילו כאשר הוא פסק לרעת אחד הצדדים, היה ברור לחלוטין שהוא ירד לסוף דעתו וראה את הטוב שגלום בו. בדרך זו כל מי שיצא מבית דינו קיבל את פסק הדין בשמחה, כי הוא ידע שדוד "גלי מסכתא" - ראה את מכלול אישיותו לנגד עיניו.

לרעיונות נוספים על בבא בתרא:

www.gemarabemunah.co.il

לתגובות: gemarabemunah@gmail.com

המשך המאמר מעמוד 3 של הרב בוחבוט <

והוא מכוסה בעור. ואם רק נבקש את התקווה מה', נעבור מבעד לכיסוי העור המפריד ונראה עין בעין בשוב ה' ציון.

ומכאן זה לא נעשה על ידי שליח אלא על ידי הקב"ה בעצמו".⁸ שפקידה זה היריון, כנאמר ה' שפקד את שרה; 'וַיִּאֱמֹן הָעַם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקֵד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"⁹ ולמילים אלו המתינו ישראל מאות שנים עוד מיוסף וַיֵּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו אֲנֹכִי מֵת וְאַלְהֵים פָּקֵד וַיִּפְקֵד אֲתָכֶם¹⁰ להראות שברגע שנדע ונשמע שמה' הישועה, מתחילה להיווצר לידה. 'לָךְ וְאֶסְפְּתָ אֶת זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָתְ אֲלֵהֶם ה' אֶ-לֵהִי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֶ-לֵהִי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לְאִמּוֹר פָּקֵד פְּקֵדְתִּי אֲתָכֶם"¹¹ ומסביר הרב קוק¹² את המילה 'פקידה' בכפילות להראות שהישועה תמיד נמצאת כמו הדם שנמצא בתוך הגוף "דם מפקד פקיד"¹³

1. שמות פרק ה פסוק ז (פרשת שמות)
2. שמות פרק ה פסוק כג (פרשת שמות)
3. שמות פרק יא פסוק ד (פרשת בא)
4. שפת אמת ויקרא פסח שנה תרנג
5. בני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ד - טיול בפרדס דרוש ט
6. זוהר - מדרש הנעלם כרך א (בראשית) פרשת וירא דף קיז עמוד ב
7. תהילים קמב, ו ופירוש הרד"ק שם.
8. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ב עמוד א
9. שמות פרק ד פסוק לא (פרשת שמות)
10. בראשית פרק ג פסוק כד (פרשת ויחי)
11. שמות פרק ג פסוק טז (פרשת שמות)
12. מדבר שור דרוש האחד ושלושים.
13. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ו עמוד א

דילמות מוסריות

שלוש מאות

דין בדילמות עמוקות ומסובכות כמו גם בדילמות פשוטות. מה דעתן הפילוסופית של העוסקים בפילוסופיה מוסרית לעומת דעתה של תורה. מאת הרב שלמה אבינר

256 עמ', כ. קשה

מתאים למבוגרים וילדים כאחד

ניתן להזמין בטלפון: 02-9973168
או באתר **החדש**: www.ChavaBooks.co.il

ניתן להשיג את כל ספרי ההוצאה
בדני ספרים רח' אבן ישראל 3 ירושלים

תמרורי אזהרה בנישואין (הכתיבה נכונה לגברים ונשים כאחד)

בשבוע שעבר כתבתי בקצרה על תמרורי אזהרה בהיכרות זוגית. מי שלא שם לב לתמרורי האזהרה, פוגש אותם בתוך חיי הנישואין, ובמשך הזמן, החיים עלולים להיות קשים מנשוא. חשוב להדגיש שבבסיסה של זוגיות בריאה יש כבוד הדדי, אמון ותקשורת כנה ופתוחה. חלק מהתפתחות הזוג, עובר דרך קשיים והתמודדויות. כאשר כל אחד מבני הזוג לוקח אחריות על חלקו בהתמודדויות בבניית הזוגיות, הם יוצרים זוגיות אוהבת ושמה. מתוך כך, הם מקבלים כוחות נוספים להתמודדויות נוספות.

לעומת זאת בזוגיות הרסנית, כשאחד מבני הזוג בעל הפרעה אישיותית, הוא חווה את מערכת היחסים הזוגית, אך ורק מנקודת מבטו. לכן הוא תמיד צודק, יודע מה נכון ומה צריך. הוא זקוק לקבל מאשתו, דורש ולוחץ. גם הנתינה שלו, תהיה על מנת לקבל את הצרכים הפיזיים, הנפשיים והרגשיים שהוא זקוק להם באופן נואש. זו לא זוגיות, כשאחד מבני הזוג נאלם ונעלם בקשר. לכן זו מערכת שאינה יכולה להתקיים בנישואין בריאים וטובים.

לא ניתן במאמר להקיף את כל הנתונים, גם של תמרורי האזהרה, וחשוב לא להסיק מהם חד משמעית שזה המצב אצלכם. אם תראו שקיימים אצלכם תמרורי האזהרה שאני מונה, חשוב ללכת לבריור מקצועי, כי קיימים גורמים נוספים ועמוקים במערכות יחסים זוגיות.

תמרורי אזהרה מרכזיים:

✓ דפוס מתמשך ואובססיבי של התנהגויות

אינם מוכנים ואינם מבינים למה, כי אינם רואים את צורכי השני.

✓ שקרים ותחבולות: כדי להרגיש שליטה, הוא מחפש תחבולות, ושקרים, כדי לסדר את המציאות כפי שהוא רוצה, מחשש שיאבד שליטה ומתחושת איום, על עצם קיומו.

• מה גורם לאדם להתנהגויות כגון אלה?

בד"כ טראומות ילדות שלא ראו אותן, שהרגיש מההורים והסביבה שהוא לא ראוי, גדל בסביבה משפחתית שבה ההורים התנהגו באלימות פיזית / רגשית, ביניהם וייתכן גם כלפי ילדיהם. הוא מרגיש חוסר רגשי גדול, כך שהוא מוכרח שימלא את החוסר שגדל בו. כך השני הופך להיות מכשיר לשירותו ולא אישיות בפני עצמה עם מערכת יחסים הדדית.

איזה דפוס אישיות נמשך ונופל בדרך כלל למערכת יחסים מזיקה?

• אישיות תמימה שאינה מודעת לתמרורי אזהרה.
• טיפוס ריצוי שבד"כ פאסיביים שחשוב להם שהשני יהיה מרוצה מהם ולכן יעשו את מה שהתבקשו.

• גם כאן, ייתכן מטראומות ילדות, מחוסר רגשי של תשומת לב, כך שהתעניינות אובססיבית, מתנות ומחמאות, הם ה"טיי" להפצצת אהבה" שיוצרים משיכה כמעט עיוורת. כי מי שמי שצמא, שותה גם מים מלוחים מזיקים. כשהם קולטים מה קורה להם, לעיתים מרגישים שזה מאוחר מידי ונשלטים בחוסר אונים.

כיצד לצאת מקשר כזה? על כך, במאמר הבא.

מזיקות, מניפולציות רגשיות וכן/בת הזוג, מרגישים מרוקנים, לא מכובדים ונטולי ערך, לאורך זמן.

✓ במניפולציה רגשית, יש האשמות, הפחדה, שליטה על הרגשות של השני, ביקורת מתמדת, עונשים, הערות משפילות שפוגעות בערך העצמי ואפילו הטלת ספק בשפיות ו/או בתפישת המציאות, כך שהשני מתחיל להאמין שהוא אולי באמת לא שפוי.

✓ חוסר אמון: חשדות שמתבטאים בבדיקה בטלפון, בבדיקה וחקירה איפה השני נמצא, לעיתים גם ע"י אפליקציית מעקב.

✓ חוסר תמיכה: זלזול וחוסר עידוד בהישגים, בחלומות ובהתפתחות האישית. בד"כ מפני שהוא מרגיש מאיים מההצלחה של השני, כי הוא מרגיש פחות מוצלח.

✓ קנאה, שליטה ובידוד: הוא מדמיין שיש לשני קשרים רומנטיים, מפחד שמה הוא יינטש. הוא גם מקנא בקשרים משפחתיים וחברתיים, מסביר עד כמה הם מזיקים ועושה מניפולציות ואיומים, כדי לנתק את השני מכולם, וזקוק נואשות לשליטה ולתחושה שהשני שייך אך ורק לו. בדרך כלל הוא מצדיק את ההתנהלות הזאת, כדאגה, שמה כולם יזיקו ויפריעו לזוגיות "המיוחדת" שלהם להתקיים. כך בני הזוג נשארים מבודדים ובודדים ללא תמיכה רגשית.

✓ התעלמות מהצרכים וחוסר יכולת להתפשר: מכיוון שהוא חי במימד נפשי פנימי רק שלו, לא רק שמתעלם מצורכי השני, אלא אף לוחץ ומתעקש על צרכיו בלבד. כשבני הזוג רוצים להתגרש, הם

חינוך עד הלב אורית דהן*

שלבי הצמיחה

חמש לשונות של גאולה מבטאות את השלבים בגאולה הלאומית של עם ישראל, אך גם מתארות את תהליך הצמיחה הפרטית של כל אדם. כל שלב בלשונות הגאולה מציין את התהליך של שחרור, שינוי והתפתחות.

בטור זה ניתן מבט דווקא לילדים, ולכלים כיצד נוכל להטמיע זאת בקרב ילדינו.

1. הוצאתי

- בשלב זה, האדם יוצא מהמקום שבו הוא נמצא - זהו השלב שבו האדם משתחרר מהסבל והכאב שחש, מדפוסים ישנים או ממקומות לא בריאים. שלב זה מתבטא בשחרור ממצבים או מחשבות שמגבילות אותנו, כמו פחדים, חרדות או תחושות של חוסר ערך. לדבוק בדיעה שהמציאות העכשווית אינה גזירת גורל וניתן להשתנות.

בקרב ילדים זה דורש גמישות מחשבתית על מנת לצאת מהקיעון שרק כך אפשר.

אחד מהמאפיינים בקרב ילדים הוא הקיעון. נוצר הרגל שילד חווה שהוא הדרך הבלעדית. המיוחד הוא שאצל ילדים קל יותר לייצר גמישות גם בפעולות פשוטות. מספיק לברר עם הילד על דרכים נוספות לפעולה ונגלה שיש לילד מחשבה יצירתית. אלא שכאן נכנס תפקידנו ההורי. לשים לב שאנחנו לא מבטלים את החשיבה של הילד ונותנים לה מקום של כבוד גם אם אנחנו פועלים אחרת.

2. הצלתי

- שלב זה מייצג את המעבר מהמקום שבו האדם שוחרר, למקום שבו הוא מוגן. בהקשר של גאולה פרטית, מדובר בהגנה פנימית, בה האדם מצליח להימנע ממקור הסבל. כאן מתרחש שינוי פנימי. הרי גם אם יצאנו ממשוה בפועל אנחנו עדיין עלולים להרגיש שאנחנו עוד שם.

אצל ילדים נמצא זאת גם סביב פחדים. כאשר ילד חווה פחד מהתנסות מסוימת, הוא בהימנעות מלעשותה שוב. חוויה פנימית אינה ניתנת לשינוי על ידי שלייתה בשכל בלבד. חוויה היא רגשית. ככל שאנו ההורים נפתח חמלה ואמפטיה כך נוכל לאפשר לילד את הבטחון שהוא זקוק לו כדי להיפתח להתנסות חדשה.

3. גאלתי - בזרוע נטויה ובשפטים גדולים

- בשלב זה, האדם לא רק יוצא ממקום של סבל, אלא הוא גם מוצא את הדרך לממש את הפוטנציאל ולהתפתח. זהו שלב שבו האדם מתחיל לזהות את מטרת חייו, את הכוחות הפנימיים שלו ואת היכולות הייחודיות שבו. לא פעם אנו מזהים הכרה וחייבור למדרגה הגבוהה שבנו אבל לא באמת מאמינים שאנחנו יכולים. כאן נדרשת זרוע נטויה. נחישות והתמדה.

נצייר בדמיונו מציאות שילד נגרר חברתית אבל בתוך תוכו חש שאין לו ברירה. הוא מפחד על מעמדו

החברתי שמא ילעגו לו שהוא פחדן. ההכרה ברצון לשינוי ואפילו הקבלה לעשות שינוי לא יחזיקו אם לא נמצא את הזרוע הנטויה הפנימית.

שיתף אותי ילד בכיתה ד' כי לאחר שעשה מעשה קונדס לא ראוי הוא בכך בבית. לשאלתי מה הביא את הבכי הוא שיתף שהוא חש בושה אבל לא יודע איך להימנע בפעם הבאה. הזרוע הנטויה היא הכוח להתמסר להחלטה ולהכרה הפנימית שלי.

4. לקחתי (ולקחתי אתכם לי לעם)

כאן, האדם לא רק משתחרר, אלא הוא מוצא את הקשר העמוק עם הייעוד שלו, עם עצמו ועם הקב"ה. שלב זה מייצג את החייבור העמוק והקשר המתחזק בין האדם לבין מטרת חייו, תכליתו, והאמונה שבו. באדם הפרטי, זהו השלב שבו האדם מתחבר למרכיבי המשמעות והערכים שמנחים אותו, ויש לו תחושת שייכות ואחריות. האדם מגלה את האלוקות שבתוכו. במפגש עם הורים שיתף ילד בכיתה ו' שעבורו לעמוד מול סרגל הגדילה (מד גדילה ערכי) מאפשר לו להביט על התהליך שלו. לשים לב לנקודת ההתחלה. להביט במראה היכן הוא נמצא עכשיו ולייצר לעצמו בהירות מה הוא היה רוצה.

היכולת של ילד ללמוד את עצמו בעין טובה ולסמן לעצמו הצלחות לצד בהירות לאן פניו, היא זו המאפשרת את הגדילה הישרה. מתוך כך נזכה ל- והבאתי.

וארא

ענו על החידות בדף הפרשה
באתר ערוץ מאיר לילדים
ואולי תזכו בפרס!

מציאו למה התמונות רומזות
המחשבה הכתובה

ה' שומע אותנו

ילדים יקרים, בתחלת הפרשה, הקדוש ברוך הוא אומר למשה: "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל... ואזכר את בריתי!"

ה' מספר למשה שהוא שומע את הצעקות והבכי של עם ישראל במצרים. למה חשוב לנו לדעת את זה? כי לפעמים, כשקשה לנו, אנחנו חושבים שאף אחד לא שומע אותנו ולא רואה את הקשי שלנו.

הפרשה מלמדת אותנו שה' תמיד שומע אותנו. גם אם לפעמים נראה שהישועה לא מגיעה מיד, ה' לא שוכח אותנו. כמו שהוא זכר את ההבטחה שלו לאבות - אברהם, יצחק ויעקב - והוציא את עם ישראל ממצרים, כך הוא זוכר ושומר על כל אחד ואחת מאתנו.

לכן, גם כשקשה, צריך להאמין ולזכר שיש מי ששומע אותנו ודואג לנו תמיד - הקדוש ברוך הוא. יחד עם זאת, אם יש לנו קשי חשוב מאוד להתרגל לשתף את ההורים והקרובים לנו, הם תמיד יוכלו לעזור לנו!

ישי, ערוץ הילדים

שאלוה בפרשה

- מה היתה המכה השלישית?
- מי אמר "אצבע אלוקים היא"?
- מה היא מכת הערוב?
- באיזו מכה משה ואהרון זרקו אפר של כבשן (תנור) לשמיים?
- כמה מכות מופיעות בפרשת השבוע?
- באיזו מכה מתו הבהמות במחלה?

המלצת השבוע

מה יקרה עם סבא אליהו והנכדים? האם מזימתו של בליץ לשנות את תוכנית החינוך בישראל תצליח? צפו בפרק סיום העונה של "כוח נענע" שיעלה השבוע!

חידה

המילה הארוכה בתורה מצויה בפרשתנו! מהי? (רמז: יש בה 10 אותיות)

פיהוק זו הדרך של הגוף להגיד שיש לך פחות מ-20% סוללה...

לפתוח חטיף בטיוול שנתי זה כמו מס הכנסה - ישר יורדים לך 30%...

למה לג'ירפה אין אסטמה? כי היא נושמת אוויר פסגות...

הבריאה

מאת יוסי שחר.

להזמנת סדנאות קומיקס: 0549-256994

הכתם האדום הגדול של צדק הוא סופת ענק שנמשכת כבר 400 שנה!

ותחזית הסופה למחר ללא שינוי

צדק הוא הענק של מערכת השמש - אפשר להכניס בתוכו 1,300 כדורי ארץ!

איזה קטנצ'יק

הרוחות על צדק נושבות במהירות של 600 קילומטר בשעה - פי 6 מהוריקן על כדור הארץ!

איך אפשר לישון עם הרוחות האלו!

ביום אחד בצדק יש רק 10 שעות. הוא מסתובב סביב עצמו הכי מהר במערכת השמש!

וואו, כבר לילה? אבל הרגע קמתי!

בצדק העננים מכילים פחמן שבלחץ האטמוספירה הופכים ליהלומים קטנים שיורדים בגשם!

הידעת?

חסרון אמונה ביסוד הטוב מביאה מורך הלב, וזה המורך גורם, שאי אפשר לאדם לעמוד במערכה הרוחנית של החפצים הנשגבים. חושש הוא שמא איננו ראוי לתשוקות הרוממות, שהנשמה כ"כ מתאוה אליהן, ומתוך כך הולך הוא ונופל... ומתדלדל. וזהו כל היסוד של הנפילה אשר להאדם, שהביאה אותו לידי המהומה והמגערת, העלבון והמשטמה ושפיכת דמים רבים - חסרון האמונה באור הטוב המאיר בקרבנו. ישראל הם יסוד האמונה בעולם, אמונת ד' בכל הודה מתגברת והולכת בכנסת ישראל, ועל כן היא רק היא היתה, הוה ותהיה מאירה באור הטוב של האמונה העליונה בעולם. היא הינה האומה היחידה, השומרת את טהרת האמונה וחסנה. ישראל עזין שבאומות. שמונה קבצים ת, נח

על סדר היום הרב שלמה אבינר

העיתון משמחת אותם, ומניעת הקריאה מביאה להם דכודך ובטלה. לכן, יש המתירים לאנשים אלה לקרוא עיתון, כגון הריעב"ץ, (שאילת יעבץ א קס"ב). הם מסתמכים בין היתר על דברי הרמ"א בסעיף א: "בני אדם שסיפור שמועות ודברי חידושים הוא עונג להם מותר לספרם". עיתון מרגיע אנשים מסוימים, ולכן יש בזה צורך והנאת הגוף. קריאת ספרי מדע: מחלוקת בין הרמב"ם לרמב"ן. באופן מפתיע, הרמב"ם הוא שאוסר: "טעם מה שאסרו למנות מן הכתב - גזירה שמא יקרא אגרת שלום בשבת והוא אסור, כי לכד ספרי הנבואות או פירושיהם אסור לקרות בשבת או ביום טוב, ואפילו היה אותו הספר בחכמה מן החכמות (פירוש המשניות שבת כג ב). אך הרמב"ן מתיר, וכן הרשב"א. בשו"ע (שז ז), הזכיר את פסק הרמב"ם, והוסיף את הרמב"ן והרשב"א ב"ש אומרים, משמע שפסק כרמב"ם. אך כיום ניתן, ע"פ אחרונים רבים, לסמוך על דעת הרמב"ן לקרוא בשבת ספרי מדע.

לסיכום: דיבורי חול בשבת מותרים מעיקר הדין, ובתנאי שלא יעסוק בהם שעות. ודברים בטלים וריקים אסורים גם בחול. דברים בטלים המעוררים יצר ורגשות שליליים, ודאי אסור, ואף בחול. שאר דברי חול: יש לעיין האם הדבר נצרך לשמחת הנפש בשבת, או שמביאים מוסר ולימוד טוב, גם אם אינם דברי קודש. למעוניינים, בספר פסקי תשובות, על המשנה ברורה (שז טז), ישנן דוגמאות רבות בנושא.

דיבורי חול בשבת

[מתוך שו"ת רדיו. רשם: דוד בן שושן]

ש: מה הגדר המפריד בין דיבורי קודש ובין דיבורי חול? האם דיבורי קודש המותרים בשבת הם רק לימוד תורה? או שניתן גם לשאול חבר או אורח מה שלומו, והיכן הוא עובד עכשיו?

ת: כתוב בנביא: "וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר" (ישעיהו נח, יג), ופירושו חכמים: "שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול" (שבת קיג, א). ושם ביארו שהכוונה היא, לא לתכנן עשיית מלאכות עתידיות האסורות בשבת. כגון לומר מחר אקנה קמח במכולת, הערב תיסעו איתי באוטו. האיסור כאן מקביל לאיסור של הכנה משבת לחול. ועל זה אמר המשורר בשירו 'מה ידידות': "חפצך אסורים וגם לחשוב חשבונות". אך אין איסור מפורש לדבר דברי חול בשבת אם אין בדברים הכנה מעשית לחול. וגם איסור זה מוגבל, שכן מותר להרהר על דברים שיעשה בחול - "הרהורים מותרים", או לומר דברים שיעשה בחול בדרך רמז ללא הזכרת מלאכה, כגון מחר אהיה בתל-אביב. לכן, דיבור חול בשבת שאינו לשם הכנה לחול, אינו אסור. וכך פסק השולחן ערוך: "ודבר דבר: שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. הילכך אסור לומר: דבר פלוני אעשה למחר, או: סחורה פלונית אקנה למחר. ואפילו בשיחת דברים בטלים אסור להרבות" (שו"ע שז א). אכן, נפסק שאין להרבות בדברים בטלים, אלא יש להשקיע את הזמן בשבת ללימוד ולרוחניות, אך שיחה קצרה של חול אינה אסורה מעיקר הדין. כמוכן, ישנה מעלה גדולה שלא לדבר דברי חול בשבת. וכמוכן שבבית הכנסת אסור בתכלית האיסור לדבר דברי חול, וקל-וחומר בשבת קודש. מה שכן אסור מעיקר הדין הוא לקרוא דברי חול בשבת, כמו שנפסק: "מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק כגון ספר עמנואל וכן ספרי מלחמות אסור לקרות בהם בשבת. ואף בחול אסור משום מושב לצים" (שו"ע שז טז).

מה הם דברי חול? ישנם דברים בטלים וזולים שברור שאסור לקרוא בשבת לכולי עלמא, וגם בחול אסור, שהם דברים של הבל, שמעוררים יצרים, מידות רעות וריק פנימי. בעניין שאר דברי חול בשבת, כמו חדשות והיסטוריה, השאלה עומדת במחלוקות רבות. לגבי ימי חול, המהר"ל בנתיבות עולם (נתיב התורה יד), מבאר שדברי חול הם הכרת המציאות כפי שהיא. ודברי קודש הם העיסוק במה שצריך להיות במציאות, ע"פ הדרכה של תורה, מבחינה מוסרית וערכית. או בלועזית: דסקריפטיבי מול נורמטיבי: "אבל החכמות לעמוד על המציאות וסדר העולם ודאי מותר ללמוד".

כמו כן, ישנם עוד סייגים לאיסור זה. לפעמים גם תיאור דברים של חול, הם גם דברים של קודש אם הם מנוסחים בצורה ישרה. וכן הרמ"א כותב שאיסור קריאת דברי חול בשבת הוא רק אם הדברים כתובים בלעז. וכן המשנה ברורה על השו"ע מביא שניתן ללמוד ספרי היסטוריה, כגון ספר יוסיפון, שכן הם מכניסים מוסר לאדם. וכן יש המתירים לקרוא דברי חול אם הדבר הוא צורך ותועלת מיידית. כגון בעניין קריאת עיתון, שמעיקר הדין אסורה בשבת, שכן כפי שהסברנו, מדובר על דברים שקרו (ידיעות חדשותיות, פוליטיקה וכלכלה) ולא איך הדברים צריכים להיות, לכן הם חול. אך לפעמים ישנם אנשים שאינם רגילים ללמוד הרבה תורה, וקריאת

כנס חיזוק והוקרה לנשות עמלי תורה

שלכן היא

יום שני כ"ז טבת (27.1) • היכל שלמה ירושלים

הופעת פתיחה להקת נהריא היא לט עז ואורה הרבנית עידית איצקוביץ

מופע מרגש **רוחמה בן יוסף**

בחסות: רבני תשתי, תלמידי תשתי, וסני השב"כ, אבי משז

ברוכות הבאות בשם ה' | לפיטים | 054-4954250 | <http://finkelbak.com/274793>